

UNICEF-ESSAYREEKS
KINDERRECHTEN IN DE
DIGITALE WERELD

unicef
voor ieder kind

KERNPUNTEN ESSAY 6

KINDERRECHTEN EN ONLINE SEKSUEEL MISBRUIK EN UITBUITING VAN KINDEREN

Arda Gerkens, bestuursvoorzitter, Autoriteit online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal
Sabine K. Witting, assistent-professor in Law and Digital Technologies, Universiteit Leiden

Dit essay is onderdeel van de UNICEF-essayreeks over kinderrechten in de digitale wereld. Met deze wetenschappelijk gefundeerde essayreeks beoogt UNICEF Nederland samen met de Universiteit Leiden en Kennisnet meer bewustwording te creëren en handelingsperspectief te bieden, gericht op het veiliger, toegankelijker en rechtvaardiger maken van de digitale wereld voor kinderen. Het VN-Kinderrechtenverdrag is namelijk onverkort van toepassing in de digitale wereld. Kinderen hebben het recht om online veilig en onbezorgd te kunnen spelen, vrienden te kunnen maken, te leren en te ontspannen. Om kinderrechten in de digitale wereld te waarborgen, is veel werk te doen, maar deze essays laten zien dat er voldoende perspectief is.

In dit document staan de kernpunten uit het zesde essay 'Kinderrechten en online seksueel misbruik en uitbuiting van kinderen' van Arda Gerkens en Sabine K. Witting.

Kinderrechten en online seksueel misbruik en uitbuiting van kinderen

Auteurs:

Arda Gerkens, bestuursvoorzitter, Autoriteit online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal

Sabine K. Witting, assistent-professor in Law and Digital Technologies, Leiden Universiteit

Aanleiding

Vroeger kregen we onze eerste zoen in het fietsenhok op het schoolplein. Tegenwoordig vindt het leven van jongeren - en daarmee hun seksuele ontwikkeling - vooral online plaats. Jongeren experimenteren tegenwoordig volop met hun seksualiteit in online omgevingen, bijvoorbeeld door het delen van seksueel getint beeldmateriaal met anderen. Helaas wordt er van dit gezonde experimenteergedrag ook misbruik gemaakt. Regelgeving speelt daarom een cruciale rol in het debat rondom online seksueel misbruik van kinderen. Wat zijn de recente ontwikkelingen rondom regelgeving in Nederland en Europa? En hoe zijn deze wetgevingsinspanningen primair gericht op het recht van het kind en op bescherming tegen alle vormen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting?

Ontwikkelingen en wetgeving in Nederland

In Nederland krijgen kinderen leeftijdsgerichte seksuele voorlichting ter preventie van seksueel misbruik. Om online seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen in Nederland te bestrijden, richtte de internetsector in 1995 het meldpunt Kinderporno op voor anonieme meldingen van het publiek en andere meldpunten over de hele wereld. Tien jaar later volgde de hulplijn Helpwanted om slachtoffers te ondersteunen wanneer materiaal online werd verspreid. Een recente ontwikkeling is het aannemen door de Tweede Kamer van nieuwe zedenwetgeving op 4 juli 2023. In dat wetsvoorstel is het verboden om kinderen onder de 16 jaar online te benaderen voor seks, tenzij dit met wederzijdse instemming gebeurt en de betreffende actoren ouder zijn dan 12 jaar. Het zonder toestemming verspreiden van naaktfoto's van de afgebeelde(n) is ook onder de zedenwetgeving plaatst. Daarnaast is nieuwe wetgeving in de maak om online beelden van seksueel misbruik van kinderen aan te pakken. Hiermee wordt de strijd tegen het online delen van beelden van seksueel misbruik van kinderen uit het strafrecht gehaald en onder het bestuursrecht geplaatst.

Ontwikkelingen en wetgeving in Europa

Online seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen is ook een actueel onderwerp op Europees niveau. In Europa is het publieke debat verschoven naar de rol van de particuliere sector - met name online platforms en internet-tussenpersonen, en hun rol in het voorkomen en bestrijden van online seksueel misbruik van kinderen. Zo publiceerde de Europese Commissie op 11 mei 2022 het voorstel voor een verordening die bedoeld is om dienstverleners

rechtszekerheid te bieden rondom hun verantwoordelijkheden om risico's te beoordelen en te beperken. Waar nodig moeten aanbieders bekend en nieuw kinderpornomateriaal verwijderen. Verder kunnen aanbieders verplicht worden om technologieën te gebruiken om mogelijke daders op te sporen die kinderen benaderen om hen seksueel te misbruiken. Om de uitvoering hiervan te ondersteunen, wordt een onafhankelijk EU-centrum opgericht om het proces van risicobeoordeling, detectie, melding en verwijdering te vergemakkelijken. Terwijl sommigen de voorgestelde verordening zien als een cruciale stap om dienstverleners verantwoordelijk te stellen voor hun rol in de aanpak van online kindermisbruik, zien anderen dit als een schending van het recht op privacy en gegevensbescherming van volwassenen en kinderen.

Monitoren van privécommunicatie

Het VN-Kinderrechtencomité stelt dat kinderen en adolescenten zich seksueel moeten kunnen uiten zonder vrees voor juridische gevolgen. Er is momenteel echter geen duidelijke toezegging om de seksuele ontwikkeling van kinderen als onderdeel van een beschermd recht te beschouwen, wat gevolgen heeft voor de manier waarop wetgevers in de Europese Unie en lidstaten met deze kwestie omgaan. De vraag is of de voorgestelde verordening - waardoor particuliere en overheidsactoren voortdurend inzicht hebben in de privégesprekken van adolescenten, met inbegrip van seksuele uitingen - de kinderrechten op zich schendt. Digitale ruimtes zijn namelijk belangrijk voor adolescenten - en zeker voor kwetsbare groepen zoals kinderen uit de LGBTIQ+ -gemeenschap- voor hun seksuele exploratie.

In dit licht is het een positieve ontwikkeling dat de detectiemaatregelen in de voorgestelde EU-verordening op sterke tegenstand van het Europees Parlement stuiten. Dit betekent dat de privécommunicatie van adolescenten niet zal worden onderworpen aan algemeen toezicht en scannen. Deze herziene conceptualisering van de opsporingsbevelen zorgt voor een aanzienlijke verbetering in de bescherming van het recht van kinderen en adolescenten op privacy, en zorgt voor een proportioneel evenwicht tussen concurrerende kinderrechten.

Conclusie en aanbevelingen

De nieuwe zedenwetgeving houdt rekening met het feit dat het leven van jongeren, inclusief seksuele ontwikkeling, zich voor een belangrijk deel online afspeelt. Of het onderscheid tussen experimenteel gedrag en misbruik voldoende is vastgelegd in de wetgeving zal in de praktijk moeten blijken. Steeds vaker dreigt wetgeving de online seksuele ontwikkeling van jongeren namelijk te veroordelen. In plaats van hen op te voeden en te begeleiden, worden hun online seksuele uitingen straks beoordeeld op wenselijkheid. Op deze manier wordt vergeten om kinderen te begeleiden in gezonde seksuele ontwikkeling, offline én online. Juist voorlichting zorgt ervoor dat kinderen gezonde seksuele keuzes kunnen maken en niet afhankelijk zijn van de online pornografische wereld voor die voorlichting. Ook bewustwording van de gevolgen van online seksueel misbruik van kinderen onder jongeren is een belangrijke strategie. Deze aanpak is tot op heden onvoldoende onderzocht en verdient meer aandacht.

Het op te richten EU-centrum kan binnen de Europese Unie dé plek worden waar het probleem van online seksueel misbruik van kinderen via een multistakeholderbenadering wordt aangepakt. Zo'n centrum biedt kansen die nu niet geadresseerd worden in de voorgestelde verordening. Bij dit centrum zouden privacy organisaties als de Europese toezichthouder voor de gegevensbescherming (European Data Protection Board, EDPB), maar ook kinderrechten organisaties, internet service providers, online platforms en natuurlijk kinderen zelf betrokken moeten worden. De strijd tegen online seksueel misbruik van kinderen komt pas echt van de grond als in samenspraak met al deze betrokkenen maatregelen op maat worden genomen die alle mensenrechten respecteren. Een dergelijke samenwerking zal ervoor zorgen dat online seksueel misbruik van kinderen effectief wordt bestreden, in plaats van zich alleen maar te verplaatsen naar landen buiten de Europese Unie.

Voor het zesde essay 'Kinderrechten en online seksueel misbruik en uitbuiting van kinderen' en de andere essays in de reeks, kijk op [de website van UNICEF Nederland](#).

Voor de inhoud van de essays zijn verschillende auteurs genodigd. De vervatte opvattingen en stellingname in deze essay zijn om deze reden niet per definitie de mening van UNICEF Nederland.

Als 's werelds grootste kinderrechtenorganisatie biedt UNICEF hulp bij acute nood en hulp op de lange termijn. UNICEF is de VN-kinderrechtenorganisatie, met een unieke opdracht vanuit de Verenigde Naties: alle kinderen geven waar ze recht op hebben. UNICEF werkt samen met regeringen en partners en lobbyt voor het waarborgen van kinderrechten. Dat doen we in Nederland en overal op de wereld. Samen maken we het verschil voor ieder kind. Voor nu én morgen.

De UNICEF-essayreeks, waar dit essay onderdeel van uitmaakt, is tot stand gekomen in samenwerking met de Universiteit Leiden en Kennisnet.

Universiteit
Leiden

Kennisnet

Op de hoogte blijven van de essays en de lancering van de essaybundel ga dan naar www.unicef.nl/digitale-leefomgeving-kinderen

unicef
voor ieder kind

UNICEF Nederland

Bezuidenhoutseweg 74
2594 AW Den Haag

088 444 9650
info@unicef.nl
www.unicef.nl